

«Το “κακό” είναι πιο δυνατό, το “καλό” δεν έρχεται αυτόματα»

► Της **ΒΕΝΑΣ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**
v.georgakopoulou@efsyn.gr

Κάποιοι άγιοι άνθρωποι της έδωσαν, το 2010, το Κρατικό Βραβείο Μυθιστορήματος για το βιβλίο της «Σμιθ» (εκδόσεις Πόλις), που ήταν μόλις το τρίτο της (είχε προηγηθεί μια νουβέλα και μια συλλογή διηγημάτων). Και, ευτυχώς, κάπως έτσι η Βασιλική Ηλιοπούλου, η μικρόσωμη, δυναμική κινηματογραφίστρια των δύσκολων θεμάτων, με στιβαρές ταινίες-ορόσημα της δεκαετίας του '90 («Πέρασμα», «Με μια κραυγή»), πέρασε και επισήμως με το κεφάλι ψηλά το κατώφλι της λογοτεχνίας. Συνέχισε το ίδιο εντυπωσιακά -αλλά πάντα χαμηλόφωνα. Η νέα, μονοθεματική, συλλογή διηγημάτων της «Το τέρας στο μετρό» (εκδόσεις Πατάκη) είναι ακριβώς αυτό που υπόσχεται: «μικρές και μικρότερες ιστορίες με τέρατα», που μας βάζουν στα δύσκολα, μας αναστατώνουν, μας τρομάζουν, μας γεμίζουν αμφιβολίες όχι μόνο για τους άλλους, αλλά για τον ίδιο μας τον εαυτό. Εμείς πόσο «τέρατα» είμαστε ή μπορούμε να γίνουμε;

• **Πώς σας ήρθε η ιδέα για τα «τέρατα»; Και γιατί τώρα; Έχει σχέση αυστηρά με την εποχή μας, εποχή πολλαπλής κρίσης, ή είναι κάτι ευρύτερο;**

Έχει σχέση με την εποχή μας, που είναι ακριβώς εποχή πολλαπλής κρίσης, δεν θα έλεγα όμως αυστηρά. Βεβαίως η κρίση ξύπνησε ακραία συναισθήματα, προκάλεσε φαινόμενα ακραίων αντιδράσεων. Για καιρό ζούσα έντονα την κάθε στιγμή αυτού του πυκνού χρόνου, βίωνα μια κατάσταση διαρκούς εγρήγορσης. Πιστεύω πως δεν μπορείς να ξεφύγεις από την εποχή σου, εγώ τουλάχιστον δεν μπορώ. Μετά το προηγούμενο βιβλίο μου, «Η άσκηση του Ροτ», είχα αρχίσει να δουλεύω ένα

μυθιστόρημα. Είχα φτάσει στην 45η σελίδα, όταν μου είπε «δεν γίνεται, άσε με για μετά». Κατάλαβα πως δεν ήταν ο καιρός κατάλληλος για να αφιερωθώ σε μια μεγάλη ιστορία. Στο μεταξύ, μικρές ιστορίες υφαίνονταν μέσα στο μυαλό μου, ανθρώπινα πλάσματα ζωντάνευαν, πρόσωπα τραγικά αλλά και αστεία, με τις αντιφάσεις τους. Πρόσωπα οικεία δηλαδή, συνηθισμένα. Σε συνθήκες όμως ασυνήθιστες. Έτσι γεννήθηκαν τα «τέρατα».

• **Κάποια είναι όντως τέρατα, σαν το ζευγάρι που παρακολουθεί ατάραχο έναν τύπο στο απέναντι μπαλκόνι, που φαίνεται έτοιμος να αυτοκτονήσει. Τα περισσότερα, όμως, κάνουν μια αναπάντεχη, σοκαριστική στροφή στο «κακό» ή ξεφεύγουν τελευταία στιγμή από το «τέρας», που πήγαινε να κυριαρχήσει μέσα τους. Τι θέλετε να μας πείτε;**

Κατά τη γνώμη μου, όλοι είμαστε ικανοί για το χειρότερο και για το καλύτερο. Το «κακό» είναι πιο δυνατό, κι αυτό που έρχεται πρώτο σαν αντίδραση. Είναι κοντά στο ένστικτο αυτοσυντήρησης και στο ένστικτο κατοχύρωσης του δικού μας χώρου έναντι του ξένου εισβολέα, στο ένστικτο να εμπιστευόμαστε ό,τι μας μοιάζει και άρα είναι συγγενικό, στο ένστικτο να αποβάλλουμε από την ομάδα κάθε τι αλλιώτικο και ελαττωματικό. Το «καλό» δεν έρχεται αυτόματα. Συμβαίνει καμιά φορά βέβαια κι αυτό, αλλά πιστεύω πως είναι η εξαίρεση. Συνήθως, για να εκδηλωθεί, απαιτείται μια νηφάλια εκτίμηση της κατάστασης και μια επανασύνδεση με τους ηθικούς κανόνες που έφτιαξε η κάθε κοινωνία για να βάλει μια τάξη και να επιβιώσει. Και για να αναφερθώ στο παράδειγμα που δώσατε, πόσες φορές δεν έχουμε γίνει, όλοι μας, εκούσιοι και πρόθυμοι θεατές δραματικών εικόνων; Αγωνιούμε ή φρίττουμε, ει-

δικά μπροστά στο ένα και μοναδικό και τεράστιο γεγονός που είναι ο θάνατος, και εκείνη τη στιγμή μας αφορά λίγο, όμως στο βάθος του μυαλού μας ξέρουμε πως εμείς είμαστε ασφαλείς.

• **Οι ιστορίες σας δεν είναι τρόμου, αλλά έχουν σασπένς και κυριαρχεί σχεδόν πάντα η αίσθηση μιας επικείμενης απειλής. Μπορείτε να θυμηθείτε πώς τα γράφατε, τι έγνοια φόρμας, γλώσσας, ύφους είχατε;**

Δεν έκανα τίποτα περισσότερο από το να περιγράψω τα πράγματα. Αυτά που έβλεπα, αλλά κι αυτά που μάντευα. Η έγνοια μου ήταν αυτή και μόνο: να περιγράψω μ' έναν τρόπο απλό. Και με ακρίβεια. Και την εξυπνότητα χωρίς να αναρωτη-

θώ. Αλλιώς, πιστεύω πως, γράφοντας κανείς, εκφράζει αυτό που είναι. Κοιτάζοντας παλιά μου γραπτά, διαπιστώνω πως αυτό που δεν έχει αλλάξει είναι η καταγραφή της λεπτομέρειας, η ανάδειξη του θέματος μέσα από τα μικρά πράγματα -προφανώς ήταν πάντα σημαντικά για μένα. Επίσης, κάτι που έμαθα κι εγώ γράφοντας, συχνά είναι οι ήρωες των ιστοριών εκείνοι που διαλέγουν την γλώσσα και το ύφος, καμιά φορά και τη φόρμα.

• **Υπάρχει κάποιος ήρωας που περισσότερο σας ελκύει ή «ταράζει» -ακόμα κι εσάς που τον δημιουργήσατε;**

Όταν οι ήρωές μου είναι παιδιά, το γλεντάω. Μου προκαλούν δέος γιατί βρίσκονται ακόμα σε μικρή απόσταση από το χάος που εμείς φροντίσαμε να ξεχάσουμε, κρατούν ακόμα κάτι από αυτό στα μάτια τους, αν τα παρατηρήσεις προσεκτικά. Διατηρούν επίσης για λίγο ακόμα κάποιες ικανότητες, είναι ικανά καμιά φορά ακόμα και για θαύματα. Δεν υπάρχει, όμως, κάποιος από τους ήρωές μου που να με ταράζει ιδιαίτερα, γιατί συνήθως έρχονται κουβαλώντας και την προίκα τους, που είναι το ιστορικό τους, οι συνθήκες που τους κάνουν να είναι αυτό που είναι.

• **Είστε περίεργα αφανής, χωρίς δημόσιες σχέσεις και εμφανίσεις. Σπάνια «μοναξιά» σε ένα χώρο, τον λογοτεχνικό, που τον κάνει τον θόρυβό του. Γιατί αυτή η στάση;**

Και ο λογοτεχνικός χώρος τον κάνει τον θόρυβό του, κι όλοι οι χώροι είναι θορυβώδεις. Κι εγώ, επειδή μεγάλωσα πια και με προσέχω, μπορώ να έχω την πολυτέλεια της επιλογής. Κάνω ό,τι μ' ευχαριστεί, βγαίνω μόνο για να περάσω καλά. Στο πλαίσιο του δυνατού φυσικά. Αλλά είναι πιο εύκολο απ' όσο φαίνεται, πιστέψτε με. Εξάλλου, το γεγονός ότι

γεννήθηκα με ένα κουσούρι, που πρόσφατα έμαθα ότι πρόκειται για διαταραχή και λέγεται προσωπαγνώσια, εξαιτίας της οποίας ξεχνώ εύκολα και πρόσωπα και ονόματα, δυστυχώς ακόμα και ανθρώπων που εκτιμώ, με καθιστά εντελώς ανίκανη για δημόσιες σχέσεις.

• **Τι έχει μείνει μέσα σας από την εξωστρεφή κινηματογραφική σας περίοδο; Η οριστική μεταμόρφωσή σας σε λογοτέχνη ήταν μοιραία, άσχετη με τη δύσκολη κινηματογραφική μας πραγματικότητα;**

Αυτό που κυρίως έχω κρατήσει από το σινεμά είναι η χαρά της συλλογικής προσπάθειας. Του να ξυπνάς χαράματα για να ξεκινήσεις μια περιπέτεια με άγνωστο τέλος, μαζί με μια πολύ καλή παρέα. Ίσως ήμουν και τυχερή. Τόσο στο σινεμά όσο και στην τηλεόραση, συνεργάστηκα με εξαιρετικά συνεργεία. Το να βλέπεις ανθρώπους να πασχίζουν να πραγματοποιήσουν το όνειρό σου, να το κάνουν δικό τους, και μετά, μαζί σου, να περιμένουν με αγωνία απέναντι στην οθόνη να δουν το αποτέλεσμα είναι ανεπανάληπτη εμπειρία. Όταν τελειωναν τα γυρίσματα, έπεφτα σε μελαγχολία. Κι αν τύχαινε οι άνθρωποι να πιάσουν αμέσως δουλειά σε κάποια άλλη ταινία, ζήλευα σαν απατημένη ερωμένη.

Η μεταμόρφωσή μου, όπως λέτε, σε λογοτέχνη, δεν σχετίζεται με τη δύσκολη κινηματογραφική πραγματικότητα. Λόγοι οικογενειακοί, που άλλαξαν τις προτεραιότητές στη ζωή μου, με ανάγκασαν να αποτραβηχτώ. Ωστόσο, επειδή από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου έψαχνα συνεχώς τρόπο να φτιάχνω ιστορίες, άρχισα να γράφω. Στην πραγματικότητα έγραφα πάντα, αλλά όχι συστηματικά. Ομως, εδώ και 17 χρόνια, το γράψιμο είναι προϋπόθεση για να πάει καλά η μέρα μου. Κι αυτός είναι ο λόγος που γράφω.

Πόσο τέρατα είμαστε ή μπορούμε να γίνουμε; Στα δύσκολα μας βάζουν τα συναρπαστικά, γεμάτα σασπένς και ανατροπές διηγήματα του βιβλίου της, «Το τέρας στο μετρό». Η καταξιωμένη συγγραφέας κοιτάει γύρω της σε εποχές πολλαπλής κρίσης και ανακαλύπτει το καλύτερο, αλλά και το χειρότερο σε οικεία, συνηθισμένα πρόσωπα.

